



CELALETTİN ÖKTEN İMAM HATİP ORTAOKULU

MATEMATİK YARIŞMASI

~MİMAR SİNAN Anısına~



MİMAR SİNAN

Koca Mi'mâr Sinân Âğâ (Sinaneddin Yusuf - Abdulmennan oğlu Sinan

1490 tarihinde, Kayseri'nin Ağırnas köyünde doğdu. Yavuz Sultan Selim zamanında devşirme olarak İstanbul'a getirildi. Zeki, genç ve dinamik olduğu için seçilenler arasındaydı. Sinan, At Meydanı'ndaki saraya verilen çocuklar içinde mimarlığa özendi, vatanın bağlarında ve bahçelerinde su yolları yapmak, kemerler meydana getirmek istedi.

Devrinin mahir ustaları mahiyetinde han, çeşme ve türbe inşaatında çalıştı. 1514'te Çaldıran, 1517'de Mısır seferlerine katıldı. Kanunî Sultan Süleyman zamanında yeniçeri oldu ve 1521'de Belgrad, 1522'de Rodos seferinde bulunarak atlı sekban oldu. 1526'da katıldığı Mohaç Meydan Muharebesinden sonra sırası ile acemi oğlanlar yayabaşılığı, kapı yayabaşılığı ve zenberekçibaşılığı yükseldi.

1532'de Alman, 1534'de Tebriz ve Bağdat seferlerinden dönüşte "Haseki" rütbesi aldı. Bağdat seferinde Van Kalesi Muhasarasında, göl üzerinde nakliyat yapan kalyonlara top yerleştirdi.

Korfu, Pulya (1537) ve Moldovya (1538) seferlerine katılan Mimar Sinan, Moldovya (Kara Buğdan) seferinde Prut nehri üzerine onüç günde kurduğu köprü ile Kanunî Sultan Süleyman'ın takdirini kazandı. Aynı sene başmimarlığa yükseldi.

Mimar Sinan, katıldığı seferlerde Suriye, Mısır, Irak, İran, Balkanlar, Viyana'ya kadar Güney Avrupa'yı görüp mimari eserleri inceledi ve kendisi de birçok eser verdi. İstanbul'da devrin en meşhur mimarları ile Bayezid Camii'nin ustası Mimar Hayreddin ile tanıştı.

« Hemen adı geçen suyun üstüne güzel bir köprünün yapımına başladım. 10 günde yüksek bir köprü yaptım. İslam ordusu ile bütün canlıların şahı , sevinçle geçtiler. »

(Tezkiretü'l Bünyan ve Tezkiretü'l Ebniye)

Köprünün yapımından sonra Abdulmennan oğlu Sinan 17 yıllık yeniçerilik hayatından sonra 49 yaşında Başmimarlık görevine atanır.

« Yeniçeri ocağındaki yolumdan ayrılacak olma düşüncesi elem verse de sonunda yine mimarlığın camiler inşa edip birçok dünya ve ahret muradına vesile olacağını düşünüp kabul ettim. »

(Tezkiretü'l Bünyan ve Tezkiretü'l Ebniye)

Başmimarlık dönemi

1538 yılında Hassa başmimarı olan Sinan , baş mimarlık görevini I. Süleyman,II. Selim ve III. Murat zamanında 49 yıl süre ile yapmıştır.

Mimar Sinan'ın, Mimarbaşılığa getirilmeden evvel yaptığı üç eser dikkat çekicidir. Bunlar: Halep'te Husreviye Külliyesi, Gebze'de Çoban Mustafa Külliyesi ve İstanbul'da Hürrem Sultan için yapılan Haseki Külliyesidir.

Halep'teki Hüsreviye Külliyesinde, tek kubbeli cami tarzı ile, bu kubbenin köşelerine birer kubbe ilave edilerek yan mekânlı cami tarzı birleştirilmiş ve böylece Osmanlı mimarlarının İznik ve Bursa'daki eserlerine uyulmuştur.

Külliye de ayrıca, avlu, medrese, hamam, imaret ve misafirhane gibi kısımlar bulunmaktadır. Gebze'deki Çoban Mustafa Paşa Külliyesinde renkli taş kakmalar ve süslemeler görülür. Külliye de cami, türbe ve diğer unsurlar ahenkli bir tarzda yerleştirilmiştir.

Mimar Sinan'ın İstanbul'daki ilk eseri olan Haseki Külliyesi, devrindeki bütün mimari unsurları taşımaktadır. Cami, medrese, sübyan mektebi, imaret, darüşşifa ve çeşmeden oluşan külliye de cami, diğer kısımlardan tamamen ayrıdır.

Mimar Sinan'ın Mimarbaşı olduktan sonra verdiği üç büyük eser, onun sanatının gelişmesini gösteren basamaklardır. Bunların ilki İstanbul'daki Şehzade Camii ve külliyesidir. Dört yarım kubbenin ortasında merkezi bir kubbe tarzında inşa edilen Şehzade Camii, daha sonra yapılan bütün camilere örnek teşkil etmiştir.

Süleymaniye Camii, Mimar Sinan'ın İstanbul'daki en muhteşem eseridir. Kendi tabiriyle kalfalık döneminde, 1550-1557 yılları arasında yapılmıştır.

Mimar Sinan'ın en büyük eseri ise, 86 yaşında yaptığı ve "ustalık eserim" diye takdim ettiği, Edirne'deki Selimiye Camiidir (1575).

Mimar Sinan, Mimarbaşı olduğu sürece birbirinden çok değişik konularla uğraştı. Zaman zaman eskileri restore etti. Bu konudaki en büyük çabalarını Ayasofya için harcadı. 1573'te Ayasofya'nın kubbesini onararak çevresine, takviyeli duvarlar yaptı ve eserin bu günlere sağlam olarak gelmesini sağladı. Eski eserlerle abidelerin yakınına yapılan ve onların görünümelerini bozan yapıların yıkılması da onun görevleri arasındaydı. Bu sebeplerle Zeyrek Camii ve Rumeli Hisarı civarına yapılan bazı ev ve dükkânların yıkımını sağladı.

İstanbul caddelerinin genişliği, evlerin yapımı ve lağımaların bağlanmasıyla uğraştı. Sokakların darlığı sebebiyle ortaya çıkan yangın tehlikesine dikkat çekip bu hususta ferman yayınlattı. Günümüzde bile bir problem olan İstanbul'un kaldırımlarıyla bizzat ilgilenmesi çok ilgi çekicidir.

Büyükçekmece Köprüsü üzerinde kazılı olan mührü, onun aynı zamanda mütevazı kişiliğini de yansıtmaktadır. Mühür şöyledir:

« El-fakiru l-Hakir Ser Mimararı Hassa "
(Değersiz ve muhtac kul, Saray özel mimarlarının başkanı) »

Eserlerinin bir kısmı İstanbul'dadır. 1588'de İstanbul'da vefat eden Mimar Sinan, Süleymaniye Camii'nin yanında kendi yaptığı sade türbeye defnedilmiştir.

Mimar Sinan Türbesi, İstanbul Müftülüğü'nün sütunlu kapısından çıkınca hemen solda, iki caddenin kesiştiği noktada Fetva Yokuşu başında sağda, Süleymaniye Camii'nin Haliç duvarının önünde, beyaz taşlı sade bir türbedir.

Mezarı 1935 yılında Türk Tarihini Araştırma Kurumu üyeleri tarafından kazılmış ve kafatası incelenmek üzere alınmış ancak sonraki restorasyon kazısında kafatasının yerinde olmadığı görülmüştür.

1976'da Uluslararası Astronomi Birliği'nin aldığı kararla Merkür'deki bir krater Sinan Krateri olarak isimlendirilmiştir.

Osmanlı padişahları I. Süleyman, II. Selim ve III. Murat dönemlerinde baş mimar olarak görev yapan Mimar Sinan, yapıtlarıyla geçmişte ve günümüzde dünyaca tanınmıştır. Başyapıtı, "ustalık eserim" dediği Selimiye Camisi'dir.

SİNAN ÜZERİNE SÖYLENENLER

Yusuf Kaplan

"... Hakiki bir Müslümanın hayatı şiirseldir. Müslümanların bütün sanatları şiirseldir. Meselâ, Mimar Sinan, büyük bir mimardır; ama aynı zamanda büyük bir şiir çağlayanının ruhundan ve gölgesinden beslenen bütüncül bir sanatçıdır da. Mimar Sinan'ı büyük mimar yapan, şiirde ulaşılan doruk noktanın içinde yaşayan ve onun yemişlerini devşiren hakiki bir mümin ve hakiki bir sanatçı olmasıdır.

Şiir, Müslüman hayatında ve Müslüman'ın dünyasında, vahiy'den sonraki en sade, en özlü ama aynı zamanda da tabiatın ve kainatın musikisini ve anlam dünyasını da aynı anda varkılan, hissettiren, yaşatan ve varkıldıran, hissettiren, yaşattıran en deruni dil, ifade biçimi ve söylemdir."

Turgut Cansever

"... Mimarinin devlerin alfabesi olduğu söylenir. Yaşadığımız mekanı mimari unsurlarla ifade eden taş ile işlenmiş bu edebiyat eserlerinde şiirin sembolik anlatımı işlenir. Hiç şüphesiz ki, Mimar Sinan sadece Osmanlı Türk tarihinin değil, tüm dünya medeniyetinin gelmiş geçmiş en önemli taş yazarlarından biridir."

Tarihçi-Mimar Stefanos Yerasimos

"... Mesleğinde yetkin durumda olan bir mimara, mimarlık tarihi içerisinde 10 adam sayın dersiniz Mimar Sinan'ı mutlaka sayacaktır."

Abidin Dino

"Sinan çocukluğunda o atlılara imrenir, oysaki Sinan'ın alın yazısı yürümektedir. Delikanlı olunca, Ağırnas'a değil İstanbul'a, İstanbul'dan Tebriz'e, Kahire'ye, Kahire'den döne dolaşa İstanbul'a, İstanbul'dan Belgrad'a yürüyecek. Daha pekçok yürüyecek.

Yayabaşı Sinan. Uzun bir yol, fakat öyle bir yol ki Mısır, İran, Roma, Selçuk Osmanlı, Bizans ve gotik mimarisinin boy verdiği yerlerden geçer. Kahire'de ehramlardan, Gran'da gotik kiliseye kadar uzanan bir yol. Mezar, saray, köprü, soylu

mabet. Sinan'ın göz zenginliği. Gözün doğması. Sinan görecektir ki dünya çıldırmasıya güzel ve güzellik çeşitlidir. Görecektir ki mimar, toprağa ve insana aşık kişidir. “

Le Corbusier

“Tarih boyunca mekanı tam olarak anlayan iki mimardan biri”

Mehmet Akif Ersoy

“Yıkarak, insanlara yapmak gibi kıymet mi verir?
Onu en çolpa herifler de emin ol, becerir.
Sade sen gösteriver “işte budur kubbe!” diye,
İki ırgatla iner şimdi Süleymaniye...”

Ama gel kaldıralım dendi mi, heyhât, o zaman,
Bir Süleyman daha lazım yeniden, bir de Sinan...”

Frank Lloyd Wright

“Onu çıkarırsak mimarlıkta çok şey değişir, mimarlıkta çığır açan, Mimar Sinan ve Benden başka doğru dürüst bir mimar yetişmedi”

Ahmet Hamdi Tanpınar

“... Kim bilir, bıraksalardı, imparatorluğun kendisi kadar geniş ve zengin sanatı, belki de bütün İstanbul'u yedi tepesinde yedi kubbeyle tek bir bina halinde işler, bu kubbeleri vadilerin üstünden aşan ve sırrı yalnız kendisinde olan kemer galerilerle birbirine bağlar; aralarından büyük ağaçları, yeşilliği bir mükafat gibi fıskırtır; tatlı meyillere medreselerini, şifahanelerini oturtur; taştan ebediyet rüyasını kademe kademe üç kıtaya indirirdi.

İlahi Sinan! Ey susan taşın konuşan hacimlerin şairi; ey maddenin uykusuna kendi nabzının ahengini hepimizin imanı ile beraber geçiren, aydınlığı en bilgili terkiplerde eritilmiş madenler gibi yumuşatıp ondan zaferlerimize hil'atler biçen!
Sen bu şehre bütün dünyanın kıskanacağı bir cami yapmakla kalmadın; insan düşüncesinin erişilmesi güç hadlerinden birini tespit ettin.”

Samiha Ayverdi

“bir medeniyetin örs misali üzerinde dövüle dövüle şekillenip gerçek çehresini bulduğu bu ikbal ve ihtişam devriyle, o devrin mahsulü olan Sinan'ı birbirinden ayrı mütalaa etmek, hatta ayırmaya uğraşmak, acemice bir iş olsa gerek.

Zira seçip yakaladığı ölçüler, tırmanıp fethettiği şahikalar, müşterek bir hamle ve terkinin, onun şahsında son ve olgun kararını bulmuş olmasından ibarettir denebilir.

ESERLERİ

PAŞADERE KEMERİ

Kemerler; Sinan zamanında da İstanbul'da su sıkıntısı yakın geçmişimizde olduğu gibi yaşanmaktaydı. Koca mimar bunun çözümünü başka yerlerden kanal içinde İstanbul'a su getirerek çözüleceğini anlamış ve buna uygun gelecek şekilde İstanbul'un meskun bölgelerine kanallar içinde su getirmiştir. Paşadere Kemerini de bunlardan birisidir. Su bir haber gibidir bu kanalın içinde bir kaynaktan içi yanmış olanlara ferahlık taşıyan bir muştuyu muhatabına ulaştırmada sessiz ve sakin bir işlev görür. Sessizliği silikliğinden değil kendini bildiğinden kaynaklanır. İçinde hayat barındıran bu yapı, salt güzelliği açısından, taş gibi olmakla kalmayıp, su gibi bir ömre sahip olması ve üzerinde yer aldığı coğrafyaya değer kattığı bilinciyle vakar içeren bir duruşa sahiptir. Aynı zamanda Paşadere Kemerini kendi özel geçmişini de işin içine katarak bize tarihten görkemli bir anı anlatır gibidir. Sinan, bu eserini diğer eserlerinde olduğu gibi zamanının em dayanıklı yapı malzemesi olan taş ile gerçekleştirmiş olup, diğer eserlerinden farklı bir çizgide olmasını hedeflemiştir. Bu tutum aslında Sinan'ın diğer binaları için de başvurduğu bir davranış biçimidir ki aslında Sinan sanat olarak gelişimini bu anlayışla temellendirmiştir. Bu gün hala ayakta kalan bu yapı halihazırdaki güzelliğiyle bile bizi büyülemeye devam etmektedir. Evvelbent adıyla da anılan Kemberburgaz Eyüp yolu üzerinde bulunan bu kemer 1554-1564 yılları arasında inşa edilmiştir. İşbu kemerin uzunluğu 102 metre olup, açıklığı 5 metre olan 13 adet gözden oluşmaktadır ve altından yol geçmektedir.

DRİNA KÖPRÜSÜ

Bu köprü, ülkemiz coğrafyasında yaşayan bizler için nostaljik çağrışımlar yapabilecek özelliklere sahip olmakla birlikte Osmanlı Devletinin en görkemli zamanlarında tarihe tanıklık etme açısından Avrupa'nın içine kadar sokulmuş bir yapı özelliğindedir. Köprü Mimar Sinan'ın en kolay ve belki de en fazla aşına olduğu yapıların başında gelmektedir. Çünkü Sinan Osmanlı ordusu ile birlikte savaflara katılmış ve bu esnada derin vadilerin çayların ve ırmakların üzerinden aşmak için bol bol köprü inşa etmiştir. Osmanlı Devletinin Rumeli karasını bir yurt olarak bellemesi bu arazinin üzerinde ölümsüz eserler bırakmasına sebep oldu desek yanılmayız. Drina Köprüsü de bunlardan birisidir. Drina Köprüsü Bosna Hersek sınırları içinde kalan bir köprü olup, Osmanlı'nın en önemli veziri azamı olan Sokullu Mehmet paşa tarafından büyük mimar Sinan'a 1571 ila 1577 yılları arasında yaptırılmıştır. Sinan'ın bu eseri Avrupa'da bulunan diğer köprüler arasında hem şekil ve hem de estetik açıdan benzemezliği ile dikkat çekmekte olup, 2007 yılında Dünya Kültür Mirası Listesine girmiştir. Drina Köprüsü Sinan'ın da bütün özelliklerini toplayan bir yapı olmak bakımından benzerlerinden ayrılır. Teknolojik açıdan zamanının sınırlarını aşan bu günün beğenilerini bile üzerine cezbeden bir duruşa sahiptir. Drina Nehri kesen ve bugünkü adını da bu nehirden alan Drina Köprüsünün boyu 180 metre civarında olup eni 7 metreden bir miktar fazladır. İvo Andriç'in Drina Köprüsü adlı romanına da konu olan köprü büyük kesme taş bloklardan yapılmış, 11 adet kemere sahip olup bunlardan 10 tanesinin içinden su akmaktadır. Kemerler selyaran adı da verilen suyun akışına dik gelecek şekilde üçgen oluşturacak bir şekil almışlardır. Bu kemerlerin açıklıkları 10 ila 15 metre arasında değişmektedirler. Köprünü yol kotuna denk gelen yükseklikte kenarları boydan boya bir silme ile bezenmiştir. Ayrıca köprüde bir adet kitabe sahanlığı ve yine bir adet sofa adını vereceğimiz bir alan bulunmaktadır. Bu gün itibarıyla halen görkemini ve güzelliğini kaybetmeyen köprü trafiğe yasaklanmış haliyle ziyaretçilerini beklemektedir.

SELİMİYE CAMİSİ

Edirne Osmanlı Devletinin asla vazgeçemediği bir yerleşke ve ilk göz ağrılarına denk gelen önemli bir şehirdir. Edirne Osmanlı için hem geçmişten nostaljik kokular aldığı hem de Rumeli'de olması hasebiyle geleceğini yönlendirdiği bir yerleşim birimiydi. Derince bakıldığı zaman İstanbul'un öncesinde Edirne görünüyordu.

O halde bu il bırakın ihmal edilmeyi taçlanmayı hak eden bir çok vasfı üzerinde barındırmakla eşlerinden ayrılıyordu. Osmanlı Devleti de aynen diğer Türk devletlerinde olduğu gibi güneşi takip edip batıya doğru ilerliyordu. O zaman varılan ve eğlenilen ve dahi vatan edinilen bu yerlerde inci mesabesinde takılar bırakmak gerekirdi. İşte Selimiye Cami bu görkemli takılardan cami olanı ve Edirne'yi süsleyenidir. Selimiye kubbesi ile Sinan'ın fanatizmini bir ölçüde dışa vurur. Bu Sinan için şahsi bir yarış sonucunda Ayasofya'nın kubbe açıklığını geçmek olarak yorumlanamaz, aynı zamanda Selimiye Cami zamanı gereği ister Hıristiyan ister Yahudi ve ister diğer dinlerin mabetlerinden hem yapı malzemesi kullanımı açısından hem de mekanı fonksiyona göre tanzim etme noktasında çok çok üstündür. Aslında cami, bununla da kalmayarak Sinan'ın dehasını kendi çağının öncesine yakışacak şekilde rasyonalizmin tarih öncesine göndermekle önemli bir seviyeye ulaşır. Cami bir tepe üzerine inşa edilmiş olup her birinde üç şerefe bulunan dört adet minareye sahiptir. Bu minareler kalem gibi bir inceliğe sahip olup zarafetiyle gerçekten bir göz ziyafeti sunarlar. Selimiye Cami'nin yerden yüksekliği 43,25 metre olup kubbesinin çapı 31,25 metre ve iç duvarları eşsiz İznik çinileriyle bezeli, kubbe kasnağı 6 metre genişliğinde fil ayaklarına oturtulmuş devasa bir yapıdır. Caminin avluya açılan üç adet kapısı bulunmaktadır. Yine avluda bir şadırvanı bulunup kubbelerle süslü bir şekilde göze hitap etmektedir. Aynı zamanda kubbesinde oluşan hava akımı dolayısıyla meşalelerden toplanan is kubbeyi lekelemeden bir delikten dışarı alınmaktaydı.

Caminin ana gövdesindeki duvarlarda hat işçiliği görülmeye değerdir. Selimiye diğer camilerde de olduğu gibi sadece tekil bir cami olmayıp etrafında külliyesi bulunan bir yapı bütünüdür. Selimiye Cami UNESCO Dünya Mirası Komitesi tarafından 28 Haziran 2011 tarihinde Dünya Mirası Listesine giren ikinci Sinaneseri olarak varlığını devam ettirmektedir.

SÜLEYMANİYE CAMİİ

I. Süleyman adına 1551-1557 yılları arasında İstanbul'da Mimar Sinan tarafından inşa edilen camidir Mimar Sinan'ın kalfalık devri eseri olarak nitelendirilen Süleymaniye Camii, medrese, kütüphane, hastane, hamam, imaret, hazire ve dükkânlardan oluşan Süleymaniye Külliyesi'nin bir parçası olarak inşa edilmiştir.

Yapısal Özellikleri

Süleymaniye Camii Klasik Osmanlı Mimarisinin en önemli örneklerinden biridir.Yapımından günümüze dek İstanbul'da yüzü aşkın deprem gerçekleşmesine karşın, caminin duvarlarında en ufak bir çatlak oluşmamıştır. Dört fil ayağı üzerine oturan caminin kubbesi 53 m. yüksekliğinde ve 27,5 m çapındadır. Bu ana kubbe, Ayasofya'da da görüldüğü gibi, iki yarım kubbe ile desteklenmektedir. Kubbe kasnağında 32 pencere bulunmaktadır. Cami avlusunun dört köşesinde birer minare bulunmaktadır. Bu minarelerin camiye bitişik iki tanesi üçer şerefeli ve 76 m. yüksekliğinde, cami avlusunun kuzey köşesinde soncemaat yeri giriş cephesi duvarının köşesinde bulunan diğer iki minare ise ikişer şerefeli ve 56 m. yüksekliğindedir. Cami, içindeki kandil islerini temizleyecek hava akımına uygun inşa edilmiştir.Yani cami içinde, yağ lambalarından çıkan islerin tek bir noktada toplanmasını sağlayan bir hava akımı yaratacak şekilde inşa edilmiştir. Camiden çıkan isler ana giriş kapısının üzerindeki odada toplanmış ve bu isler mürekkep yapımında kullanılmıştır.

28 revakın çevrelediği cami avlusunun ortasında dikdörtgen şeklinde bir şadırvan bulunmaktadır. Caminin kible tarafında içinde Kanuni Sultan Süleyman'ın ve eşi Hürrem Sultan'ın bulunduğu bir hazire mevcuttur. Kanuni Sultan Süleyman'ın türbesinin kubbesi yıldızlarla donanmış gökyüzü imajını vermesi için, içeriden, metalik plakalar arasına yerleştirilmiş pırlantalarla (elmaslarla) süslenmiştir.

Cami süslemeleri açısından sade bir yapıya sahiptir. Mihrap duvarındaki pencereler vitraylarla süslüdür. Mihrabın iki tarafındaki pencereler üzerinde yer alan çini madalyonlarda Fetih Suresi, caminin ana kubbesinin ortasında ise Nur Suresi yazılı bulunmaktadır. Caminin hattatı Hasan Çelebi'dir.

Süleymaniye camii'nin 4 minaresi vardır.[3] Bunun nedeni Kanuni'nin İstanbul'un fethinden sonraki dördüncü padişah; bu dört minaredeki on şerefine de Osmanlı'nın onuncu padişahı olduğunun bir işaretidir.

Osmanlı külliyesi içinde Fatih külliyesinden sonra ikinci büyük külliye Süleymaniye külliyesidir. Külliye İstanbul yarımadasının Haliç, Marmara, Topkapı Sarayı ve Boğaziçi'ni gören ortadaki en yüksek tepesinde inşa edilmiştir. Cami, medreseler, darüşşifa, darülhadis, çeşme, darülkurra, darüzziyafe, imaret, hamam, tabhane, kütüphane ve dükkânlardan meydana gelen külliye Mimâr Sinan'ın türbesi dış avlu duvarlarının karşısında mütevazı küçük bir yapıdır. Tiryakiler Çarşısı'nı iki medrese çevreler, arkasındaki yolda iki küçük ev vardır.

"Tiryakiler Çarşısı adını taşıyan ince uzun meydanın bir cephesini oluşturan ufki tek katlı medreselerde, her kubbenin altında bir pencereyle belirlenen iç odaların imaretleri, aza razı bir zahit tavrı içindeki cephesi, Mimâr Sultan Külliyesi'ndeki medrese duvarı pencerelerinin ve kubbe dizilerinin tezyini düzenini hatırlatır"

Anakubbenin kemeri, Sinan tarafından kemeri kübra,(kudret kemeri) diye adlandırılmıştır. Cami avlusunun platformu, Haliç tarafındaki yoldan yüksektedir.

Evliya Çelebi anlatımıyla Süleymaniye Camii

Evliya Çelebi'nin anlatımıyla caminin yapımı şöyle olmuştur: "Bütün Osmanlı ülkesinde ne kadar bin mükemmel üstad mimar yapı ustası işçiler ve taşçılar ve mermer işleyenler varsa hepsini toplayıp üç yıl bütün ayakları bağlı forsa temelini yerin altına indirdiler.üç senede binanın temeli yeryüzüne yükselip bina meydana çıktı. Bir yıl o halde kaldı...Bir yıldan sonra Sultan Bayazıd Veli'nin presesine (hiza ipi) göre mihrab kondu. Dört tarafına duvarlarını kubbe aralarına varıncaya kadar 3 yıl yükseltiler. Ondan sonra metin güçlü dört paye üzerine yüksek kubbeyi yaptılar. Süleymaniye Camii'nin ne yolda şekillendiği, bu ulu camii'nin kubbenin mavi tasının ta üst tepesi Ayasofya kubbesinden yuvarlak ve yedi meliki arşın yüksek cihanı kaplayan bir kubbedir. Bu eşsiz kubbenin dört ayağından başka camii'nin solunda ve sağında dört tane somaki mermer sütun vardır ki her biri onar Mısır hazinesi değerindedir...Ama Allah bilir bu kırmızı renkli dört somaki sütunun cihanın dört köşesinde benzeri yoktur, ellışer arşın yüksekliğinde güzel sütunlardır...Mihrab ve minber üzerinde olan renk renk camlar Serhoş İbrahim'in işidir. Her cam parçasında nice kerre yüzbin parçanın renk renk hurda camlarla çiçekler ve Allah'ın güzel adlarıyla süslenmiş camlardır ki, bunlar kara ve deniz seyyahları arasında dünyaca övülmektedir, felekte bunların eşi görülmemiştir...mermeri işleyen üstad ince sütun üzerine bir müezzin mahfili yapmıştır ki guya cennet mahfillerindedir...mihrabın üzerinde Karahisari hattıyla Zekeriya ne zaman bulunduğu mihraba girdiyse onun yanında bir yiyecek buldu (Ali İmran: 37) ayeti zehebi laciverd ile yazılmıştır.

Ve mihrabın sağında ve solunda burma, zıh zıh yapma sütunlar ve yine orada bir adam boyu halis bakır ve halis altunla cilalanmış şamdanların üzerinde yirmişer kantar kafuri balmumları.camii'nin sol köşesinde sütun üzre bir yüksek makam, Hünkar Mahfili vardır, ...dört sütun payelerin köşelerinde dört tane aşırhan maksurecikleri var... camii'nin iki tarafında yan suffaları var...yine bu suffalara eş ince sütunların üzerinde deryaya nazır ve sağ tarafı çarşuya bakan katlar...cemaat çok olduğu zaman bu suffalarda ibadet ederler...mübarek gecelerde kandiller yakarlar hepsi yirmi iki bin kandil ve asılmış avizeler. Bu camii'nin içinde geride Kible Kapusu tarafındaki iki payelerde bir çeşme vardır. ve bazı taklar altında Üst Hazine Maksureleri.

Camii'nin içi

Bu caminin içinde ve dışında olan Ahmed Karahisari hattı bugün de ne yazılmıştır ne yazılsa gerektir. İlk büyük kubbenin ta ortasında Allah göklerin ve yerin nurudur. Onun nurunun sıfatı sanki içinde bir çerağ bulunan bir hücredir. O çerağ bir sırça içindedir. O sırça kandil de sanki bir inci gibi parıldayan bir yıldızdır ki güneşin doğduğu yere de battığı yere de nisbeti olmayan mübarek bir ağaçtır, zeytundan tutuşturulup yakılır. Onun yağı kendisine bir ateş dokunmasa da hemen ışık verir ki nur üstüne nurdur. Allah insanlara meseller irad eder. Allah herşeyi hakkıyla bilendir' ayetini yazmada yedi beyzasını göstermiştir. (Nur 35). Mihrab üzerindeki yarım kubbenin içinde... (Enam 79) ayeti. Ve dört payelerin köşesinde Allah, Muhammed, Ebubekir, Ömer, Osman, Ali, Hasan, Hüseyin yazılmıştır. Ve minberin sağındaki pencere üstünde... (Cin 18) ayeti yazılıdır. Üst pencereler üzerinde Allah'ın güzel adları yazılıdır.

Ve bu camiin 5 kapusu vardır. Sağ tarafta imam kapusu, sol tarafta hünkar mahfili, altında vüzera kapusu, ve iki yan kapuları var, sol yan kapu üzerinde (Rad 24) yazılıdır, kible kapusu üzerinde sol taraftaki kitabenin içinde Ketebehu Ahmed el Karahisari sene..deyü tahrir olunmuştur.

Camii şerifin adı geçen babı saadetlerine ve haremi latifin üç tane yüce kapusuna ayak taş merdivenle çıkılır ve inilir...ve bu avlunun dört yanına nazır hepsi.. adet pencerelerdir, demirci ustası Davudi sanat gösterüp öyle örs vurmuş ki, bu zamana kadar cilasına bir zerre toz tesir etmeyüp puladı nahçevani gibi parlak pencerelerdir. Ve bu pencereler üzere bütün camlar...ortasında ibret verici bir havuz vardır... avlunun kible kapusu bütün kapulardan yüksek bir sanatlı babı saadettir ki yeryüzünde bu kapuya benzer beyaz ham mermer eşikli ve kat kat girişme zihli çengelli ve medeneli bir kapu görülmüş değildir, bütün ham mermerdir...Ve bu camiin dört tane minarelerinin evsafı var ki her biri bir ezanı Muhammedi makamıdır...dört minare on tabaka...sol taraftaki üç şerefeli minareye Cevahir minaresi derler...ve bu camiin iki tarafında kırkar tane abdest tazeleycek muslukları vardır.

Temelinin atılışındaki metanet ve köşesinde olan zarafet ve güzellik eserleri ve her türlü sanatlar insanı büyüleyen görünüşü, bu camiin içinde ve dışında vardır. Hatta bina tamamlanınca Koca Mimar Sinan şunu der: 'Padişahım sana bir cami inşa ettim ki kıyamet gününde Hallacı Mansur yeryüzünde Makalidi Cibal Demavend dağlarını Hallacın yayından pamuk gibi attığında bu caminin kubbesinde Mansur'un yay kirişi önünde çevgan topu gibi bu rütbe senasını medh eder.

Mihrab önünde bir ok atımı yerde bir gülistanı nisfı cihen hıyaban içinde, Süleyman Han'ın meşhedi -toprağı nur olsun-bir yüksek kubbe altında görülür.

Caminin üç tarafında bir kat dış avlu daha vardır ki iki yanı birer at menzili kum sahrasıdır, türlü türlü ulu çınarlar, salkım söğütler, servi ve ihlamur ve karaağaçlar, dışbudak ağaçları ile süslenmiş bir büyük avludur ki üç yanı hepsi pencereli duvarlar ve hepsi on adet kapu...Şark tarafına bakan hamam kapusu..merdivenle hamama varılır amma bu tarafta avlunun duvarı olmayup İstanbul şehrini temaşa için bir kenarset alçak duvar çekilmiştir. Cümle cemaat orada durup Hünkar Sarayı, Üsküdar'ı, Boğazhisar'ı, Beşiktaş'ı, Tophane ve Galata ve Kasımpaşa ve Okmeydanı boydanboya görülür.

Bu camiin sağında ve solunda dört mezhep şeyhülislamı için dört adet büyük medreseler vardır ve bir darülhadis ve bir darülkurra ve ayrıca bir tıp ilmi medresesi, bir sıbyan mektebi ve bir darüşşifa ve imaret ve bir yemekhane, bir tavhanei müsafirin, gelip gidenler için bir kervansaray, bir yeniçeri ağası sarayı, bir kuyumcular dökmeçiler ayakkabıcılar ve nisfı cihen aydınlık hamamı tetimmei şuhan bin adet hizmetliler evi...

Süleymaniye Camii tamam oldukça bina emini ve nazırı ve mutemedinin hisaplarına göre, 8 kerre 100.000 ve doksan bin üç bin üç yüz seksen üç yük flori." (Gökyay 343-60)

Kaynak: <https://csb.gov.tr/turk-mimarisinin-abide-sahsiyetleri---mimar-sinan-makale>